

ความพึงพอใจในภาพลักษณ์และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคลากร
คณะพยาบาลศาสตร์ที่มีน้ำหนักตัวเกินมาตรฐาน

Body Image Satisfaction and Self-esteem Among Over Weight Personnel Working in
Faculty of Nursing Chiang Mai University

สร้อยญา	วรรณชัยกุล	พย.ม.*	Saranya	Wannachaiyakul	M.N.S.*
हररษา	เศรษฐบุพผา	Ph.D.*	Hansa	Sethabouppha	Ph.D.*
สฤตฤย์	วงศัรสุรประฤฤฤ	พย.ม.*	Sathit	Wongsuraprakit	M.N.S.*
สุฤฤ	อินทอง	วท.ม.*	Suwit	Inthong	M.S.*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาความพึงพอใจในภาพลักษณ์และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคลากรคณะพยาบาลศาสตร์ที่มีน้ำหนักตัวเกินมาตรฐาน บุคลากรกลุ่มตัวอย่างเป็นสายงาน ข และ ค ซึ่งทำงานอยู่ในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 81 คน ที่มีค่าดัชนีมวลกายเกินมาตรฐาน($BMI \geq 23$) โดยรวบรวมข้อมูลช่วงเดือนพฤศจิกายน 2549 ถึงมกราคม 2550 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความเชื่อมั่นในรูปร่างซึ่งเป็นการประเมินเกี่ยวกับทัศนคติและการรับรู้เกี่ยวกับร่างกายของบุคคล-และแบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง นำมาตรวจสอบความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.80 และ 0.85 ตามลำดับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการแจกแจงความถี่ร้อยละ-ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

* Instructor, Faculty of Nursing ,Chiang Mai University

ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคลากรคณะพยาบาลศาสตร์ที่มีน้ำหนักตัวเกินมาตรฐานมีคะแนนความพึงพอใจในภาพลักษณ์อยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.73 รองลงมาอยู่ในระดับสูงร้อยละ 19.75 และระดับต่ำร้อยละ 18.52 ตามลำดับ

2. บุคลากรคณะพยาบาลศาสตร์ที่มีน้ำหนักตัวเกินมาตรฐานมีคะแนนความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาอยู่ในระดับสูงร้อยละ 29.63 และระดับต่ำร้อยละ 3.70 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แม้กลุ่มประชากรจะมีน้ำหนักตัวเกินมาตรฐาน แต่ยังคงมีภาวะสุขภาพทางกายที่ดี มีร่างกายที่แข็งแรง มีความพอใจกับความสามารถในการทำงาน มีหน้าที่การงานที่มั่นคง มีเงินเพียงพอในการใช้จ่ายตามความจำเป็น ก็จะทำให้สามารถคงระดับความพึงพอใจในภาพลักษณ์และระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่ดีที่สุด ซึ่งผลดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าควรมีการส่งเสริมภาวะสุขภาพในด้านร่างกายของบุคลากรที่มีน้ำหนักตัว เกินมาตรฐานต่อไป

คำสำคัญ : ความพึงพอใจในภาพลักษณ์ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง น้ำหนักเกินมาตรฐาน

Abstract

The purpose of this descriptive study was to examine body image satisfaction and self-esteem of over weigh personnel working in Faculty of Nursing, Chiang Mai University. The sample was 81 personnel working in Faculty of Nursing, Chiang Mai University who had a BMI > 25. The instrument was a questionnaire which consisted of three parts: 1) the demographic data, 2) the Body Esteem Scale for Adolescents and Adults developed by Mendelson, White, & Menderson which was translated into Thai by Anusorn Ganta (2002). The reliability of the instrument was 0.80. 3) the Self-esteem Scale developed by Rosenberg which was translated into Thai by Saowapha Wichitawatee (1991) . The reliability of the instrument was 0.85. Data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of study

1. Overweight personnel working in the Faculty of Nursing, Chiang Mai University had a moderate level of body image satisfaction (Mean = 56.73,S.D. = 9.34).

2. Overweight personnel working in the Faculty of Nursing, Chiang Mai University had a moderate level of self-esteem (Mean = 24.78,S.D. = 6.02).

Although the results demonstrated that the overweight personnel possessed a moderate level of body image satisfaction and self-esteem some of them still showed lower than normal. This finding suggested that nurses should promote body image satisfaction and self-esteem among overweight personnel.

Key words : Body Image Satisfaction, Self-esteem, Overweight

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาพลักษณ์ เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อร่างกายของตน ทั้งขนาดของร่างกาย การทำหน้าที่ ของอวัยวะต่างๆรวมถึงศักยภาพและบุคลิกลักษณะซึ่งบุคคลสร้างขึ้นในใจ โดยอาจอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงหรือจากการปรุงแต่งขึ้นเองก็ได้ (Norris,1978) ภาพลักษณ์ยังถูกมองว่าเป็นภาพของร่างกายซึ่งมาจากใจของแต่ละบุคคลและเป็นการรับรู้หรือความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองทั้งในส่วนที่เป็นจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก (Stuart & Larraia,1998) แต่อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ของบุคคลมีการปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่มากกระทบเช่นการเจริญเติบโตหรือภาวะสุขภาพของบุคคล (Esberger,1978)

พัฒนาการของภาพลักษณ์เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงของร่างกายหรือการรับรู้เกี่ยวกับร่างกายภายนอกที่ปรากฏ ทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับความคิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลได้ทั้งด้านบวกและลบ โดยในด้านบวกอาจทำให้บุคคลมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก ในขณะที่ในด้านลบทำให้เกิดความไม่

มั่นใจจนไม่กล้าแสดงตนในที่สาธารณะ (Thompson, Heinberg, Altabe & Tantleff-Dunn,1999) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงขนาดโครงสร้างของร่างกายในผู้ที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานหรือมีภาวะอ้วน จึงอาจจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของบุคคลทั้งในด้านบวกและด้านลบได้

ภาวะอ้วน คือ การที่บุคคลมีน้ำหนักมากขึ้นเนื่องจากมีจำนวนเซลล์ไขมันสะสมมากเกินไปในร่างกาย (Bangkok Health, 2547; Nutrition & Physical Activity, 2004) หรือมีค่าดัชนีมวลกาย(Body Mass Index [BMI])มากกว่าหรือเท่ากับ 23 (กรมอนามัย, 2543) องค์การสหประชาชาติ (World Health Organization) รายงานว่า ขณะนี้ประชากรโลกเป็นโรคอ้วนเพิ่มขึ้น โดยพบว่า ประมาณ 1.2 พันล้านคนของประชากรโลกมีน้ำหนักเกินปกติและอย่างน้อย 300 ล้านคนเป็นโรคอ้วน และมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรวัยผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีประมาณ 97 ล้านคนมีน้ำหนักเกินปกติ โดย 1 ใน 5 เป็นโรคอ้วนและทุกๆ ปี มีผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับโรคอ้วน อย่างน้อย 300,000 ราย (World Health Organization [WHO], 2003)